

Jurij Chěžka

Máj – lásky čas

*Poslouchám nerad o nebi,
protkaném vůní šeríků,
když pro mne si je nezdobí
– leč v iluzích mých snů –
ten krásný máj.*

*O dobách otce Adama,
Liduško, asi něco víš!
To nikdo bídných rukama
se nedral výš a výš.
Prý býval ráj.*

*Milenky jiné nestrpí
nevěstka bída, žárlivá.
Své kouzlo klade do očí
mi liché, když se podívá
k nám krutý máj.*

Meja – lubosće čas

*Njerady słyšu wo njebju,
přetkanym z wónju šerika,
hdyž za mnje njepyši so tu
– chiba zo són mi da –
tón mejski čas.*

*Wo Hadamowych dobach šće,
najlubša, tola něšto wěš!
Zo z chudej ruku lědma drje
so wyše drapać směš.
Bě raj tam raz?*

*Wšak druhu lubku nječerpi
kurwička běda, žarliwa.
Ta kuzło kładže do woči
mi falšne, hdyž k nam wudžěra
zły mejski čas.*

Český originál pochází ze sbírky Serbska poezija 22 (Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin 1987). Do lužické srbštiny přeložila Dorothea Šolcína (Mosćik mjez namaj, LND, Budyšin 2005).

Popiska: Údolí Žlobje na samém severu Dolní Lužice. Foto Miloš Malec.

ČESKO-LUŽICKÝ SEMINÁŘ (5.6)

Česko-lužické styky v 1. polovině 19. století

Petr Píša

4.7 Ludovít Štúr

Místem studií Ludovíta Štúra, pozdějšího slovenského jazykovedce, básníka, politika a národního organizátora (1812–1856), bylo v letech 1838–1840 německé Halle. Zde začal jako nadšený příznivce myšlenky slovanské vzájemnosti projevoval zájem o slovanskou minulost celého kraje, stejně jako o osudy zbytku Polabských Slovanů, Lužických Srbů.¹⁸⁴ Vyvrcholením tohoto zájmu byla cesta do Horní Lužice, kterou Štúr podnikl ve druhé polovině dubna 1839.

Přes Lipsko a Drážďany dojel Štúr do Budyšina, kde se setkal s Handrijem Lubjenským a Bjedrichem Adolfem Klinem. Navštívil dále srbský gymnaziální spolek Societas Slavica Budissinensis, nedlouho předtím založený, a jeho členy výrazně utvrdil ve slovanském přesvědčení. Podnítil je ke studiu dalších slovanských řečí, stejně jako dějin a literatur jednotlivých slovanských národů. Přiměl je též k navázání korespondenčních styků s dalšími vlastenci, jako například s J. Kollárem. V těchto dopisech posléze žádali budyšínští studenti především o dary českých nebo polských knih pro zakládanou spolkovou knihovnu, aby se mohli učit slovanským jazykům. V doprovodu členů sdružení navštívil L. Štúr skalnaté údolí nedaleko Budyšina, kde prý stávala svatyně pohanského boha Fince, a dále blízké vrchy Prašicu a Černoboh, kde viděl (podle vlastních slov) obrovské kamenné oltáře, památku na staroslovanské pohanské časy. V Budyšině se také Štúr zúčastnil katolické i evangelické bohoslužby. Poté odjel do Zhořelce a byl překvapen, že v tomto městě neslyšel ani jednoho srbského slůvka. Navštívil dále pruskou část Horní Lužice: kamenné oltáře u vsi Königshain, vesnici Chołm, kde přenocoval u faráře Łahody a v okolí viděl pálit čarodějnické ohně. Dorazil pak do Łazu a setkal se zde s místním učitelem Janem Korlou Smolerem (otcem Jana Arnošta Smolera) a především s farářem Handrijem Zejlerem, jenž mu ukázal své sbírky lužických písní i jiné texty a s nímž mluvil o potřebě slovníku a reformy lužickosrbského pravopisu. Na konci své cesty pak dorazil Štúr do katolické Lužice a zjistil, že zdejší obyvatelé mluví čistější srbštinou a německy téměř neumějí. Z Kamjence odjel Štúr zpět do Drážďan. Na zpáteční cestě do Halle pak v Lipsku vyhledal členy lužickosrbského spolku Sorabija.

Své zážitky z Lužice sepsal L. Štúr ve formě podrobného článku, jenž vyšel ještě téhož roku pod názvem *Cesta do Lužic (Vykonaná z jara 1839)*.¹⁸⁵ Na základě vlastních pozorování v Lužici zde vznášel i některé názory, platné pro širší slovanský svět (především o tom, jak se Slované málo věnují průmyslu a obchodu, a centra měst tak obsazují Němci). *Cesta do Lužic* byla prvním článkem, ve kterém se mohla široká veřejnost dozvědět bližší informace o Lužických Srbech a jejich současném životě. Záhy byla přeložena i do dalších slovanských jazyků.¹⁸⁶

Po návratu do Halle zůstal Ludovít Štúr se členy budyšín-

ského gymnaziálního spolku v korespondenčním kontaktu.¹⁸⁷ První dopis, pocházející ze 30. 5. 1839, Štúr napsal ještě německy (neboť si nebyl jist, zda už gymnazisté mají český slovník a mohou jeho česky psaným dopisům porozumět). Na došlé dopisy srbských studentů odpověděl Štúr po určité prodlevě 24. 11. 1839. Další odpověď z Lužice mu dlouho nepřicházela, Štúr se proto obával, jestli studentský spolek dokonce nezanikl.¹⁸⁸ Když pak konečně dopis přišel (odeslán 10. 3. 1840), odpověděl Štúr hned 24. března.

V těchto dopisech poskytoval Štúr budyšínským studentům četné rady, které měly zdokonalit fungování jejich spolku. Nabádal je, aby se dostali do styku s těmi několika srbskými vlastenci, kteří byli roztroušeni po lužickém venkově, a dále se studentskými spolky ve Vratislavi a Lipsku. Své slovanské smýšlení měli členové utužovat navštěvováním starých pohanských obětíšť. Štúr především mladé Lužické Srby podněcoval k pěstování slovanské vzájemnosti, doporučoval jim, aby se věnovali studiu jazyků, dějin a literatur jiných Slovanů. Radil jim, aby vyslali jednoho svého člena na cesty po slovanských krajích (v první řadě po Čechách). Štúr dále zařídil, aby byl budyšínským studentům zasílán zadarmo český časopis *Květy*.

O Štúrovi a jeho vlivu na spolek Societas Slavica Budissinensis se dozvěděl Jan Arnošt Smoler, tehdy student ve Vratislavi, a v létě 1839 mu napsal dopis, ve kterém jej podrobně informoval o národnostní situaci v Lužici a svých záměrech k jejímu zlepšení. Štúr na list odpověděl až 5. 1. 1840.¹⁸⁹ Chválil Smolerův úmysl vydávat v Lužici srbský časopis, pochyboval však, že se záměr hned povede. Smoler v dalším dopise z 16. 2. 1840¹⁹⁰ Štúrovi podrobně předvedl svůj zreformovaný hornolužický pravopis. Štúr odpověděl 17. 3. 1840¹⁹¹ a ke Smolerově reformě lužickosrbské ortografie podal několik návrhů, jak by se pravopis ještě blíže přiblížil českému (i když by byl Smolerův způsob důslednější). Je zajímavé, že ty Štúrovy návrhy, které Smoler nepřijal (např. odstranění jotovaných hlásek), byly nakonec uskutečněny reformou pravopisu hornolužické srbštiny po 2. světové válce. Štúr také žádal Smolera (při dalších příležitostech i jiné Lužické Srby) o zaslání materiálu pro připravované *Slovanské starožitnosti* P. J. Šafaříka, jak je podrobněji popsáno v kapitole 4.3.

Ludovít Štúr byl také v kontaktu s mladými Lužickými Srby pobývajícími v Lipsku (nepříliš vzdáleném od Halle, místa Štúrových studií). Byli to především K. A. Mosak-Kłosopólski, zakladatel spolku Societas Slavica Budissinensis, jenž od roku 1839 studoval v Lipsku práva, a Jan Arnošt Wanak, předseda spolku Sorabija. Wanak Štúra v Halle navštívil 7. 9. 1839.¹⁹² Štúr byl také v písemném kontaktu s farářem a básníkem Handrijem

184 MRUŠKOVIČ (1980), s. 31, tvrdí, že Štúra ještě před odjezdem do Halle zaujala Zejlerova hornolužická gramatika, stejně jako podobnost poměrů na Slovensku a v Lužici. V *Cestě do Lužic* (viz níže) však Štúr popisuje Zejlerovu gramatiku jako jednu z knih, kterou si obstaral během svého pobytu v Budyšině.

185 Časopis českého museum 13, 1839, s. 464–490. Přetištěno v LUDOVÍT ŠTÚR, *Dielo v piatich zväzkoch*, II, Bratislava 1956, s. 135–162; FORST (1986), s. 159–181.

186 Do srbochorvatštiny ji přeložil Janko Šafařík, synovec P. J. Šafaříka; vyšla roku 1840 v Letopisu Matice srpske. Roku 1842 vyšla v 1. čísle polsko-ruského časopisu Dennica-Jutrzenka.

187 Dopisy otištěny v NOWOTNY (1965), s. 90–92, 94–96, 96–98. Srbský překlad dopisu z 30. 5. 1839 otištěn také K. A. JENČ, *Srbske gimnazijalne tovarstvo w Budyšinje wot 1839–1864*. Časopis Mačicy Serbskeje XVIII, 1865, s. 263–65; *Listy Ludovíta Štúra*, Bratislava 1954. Dopisy spolku Societas Slavica Budissinensis Štúrovi nejsou zachovány.

188 L. Štúr J. A. Smolerovi 5. 1. 1840.

189 Otištěn v: ČERNÝ (1890), s. 324 n.; JOZEF ŠKULTÉTY, *Slováci a Lužičtí Srbi*, Slovenské pohľady 1891, s. 191–194, 259–263; PÁTA (1922), s. 2–4, *Listy Ludovíta Štúra*, č. 65; FORST (1986), s. 238–9. Dopis Smolera Štúrovi z léta 1839 není dochován.

190 CYŽ (1970), s. 234–5.

191 Otištěn byl v Lužičanu 17, 1871, s. 11–15 a v PÁTA (1919), s. 25–27 s vynechaným místem (kde Štúr radí k reformě pravopisu). To bylo otištěno v PÁTA (1922), s. 4–5. Celý dopis pak otištěn v ČERNÝ (1890), s. 538–9; JOZEF ŠKULTÉTY, *Slováci a Lužičtí Srbi*; *Listy Ludovíta Štúra*, č. 66.

192 Zápis ve Wanakově památku. Citován je v Časopisu Mačicy Serbskeje 1924, s. 102; srovnej též MRUŠKOVIČ (1980), s. 32.

Zejerem.¹⁹³ Štúr o situaci v Lužici informoval prostřednictvím dopisů také své známé z jiných slovanských krajů. Tehdejší styky Lužických Srbů se Štúrem a jinými Slováky byly tak živé, že proti nim prudce útočily německé časopisy vycházející v Lužici.

V srpnu 1840 odjel Ludovít Štúr z Halle a jeho korespondenční styky s Lužickými Srby se tím přerušily. Téhož roku se v *Květech* (příloha, s. 74) objevila pod zkratkou L. Š. informace o vydávání Smolerových *Pjesničiek*, jejímž autorem je téměř jistě právě Štúr. Ohlasem Štúrovy lužické cesty a korespondence je také jeho baladická báseň *Žrec (Pověst lužická)*, sepsaná roku 1840, ve které poslední pohanský stařec, skrývající se v útrobách hory Černoboh, věští postupnou zkázu lužickosrbského lidu.¹⁹⁴

Roku 1841 poslal Štúrovi Jan Arnošt Smoler prostřednictvím Jána Kollára obsáhlý dopis,¹⁹⁵ k němuž přiložil svá právě vydaná literární díla: *Mateho Serba*, tři listy z právě tištěných *Pjesničiek* a dvanáct srbských pohádek, vydaných v německém překladu ve zhořeleckém časopise *Neues Lausitzisches Magazin*. Důvod byl zřejmý: Smolerovi záleželo na tom, aby se o jeho knížkách dozvěděl slovanský svět a aby se tak lužickosrbské knížky mohly prodat v dostatečném počtu. Žádal proto veškeré své známé, aby na knížky upozornili ve slovanských časopisech. V průvodním dopise Štúrovi psal Smoler o svém dlouholetém sbírání lidové slovesnosti pro chystané *Pjesničky*, o svízelné národnostní situaci v Dolní Lužici, kterou nedlouho předtím navštívil, i o svém dalším projektu: německo-srbském slovníku.

Smolerovy prosby o recenze však Štúr nevyšly.¹⁹⁶ Zda jeho korespondence se Smolerem pokračovala, není známo: žádné listy se nedochovaly. Když se roku 1843 snažili studenti ze Societas Slavica Budissinensis obnovit korespondenci se svými slovanskými známými, Štúr na jejich dopis neodpověděl. Přesto však na Lužické Srby pamatoval: náležel k předplatitelům Jordanova lužickosrbského časopisu *Jutnička* (vycházel 1842) a později informoval o novinách v Lužici ve slovensky psaných novinách *Slovenskje Narodnje Novini* a v literární příloze *Orol Tatranski*. Roku 1846 Štúra v Bratislavě navštívil lužickosrbský slavista Jan Pětr Jordan.¹⁹⁷ Znovu se oba setkali na Slovanském sjezdu v Praze roku 1848.

Když roku 1848 převzal J. A. Smoler po J. P. Jordanovi redakci lipských *Jahrbücher für slawischer Literatur, Kunst und Wissenschaft*, žádal dopisem ze 6. dubna téhož roku Štúra o spolupráci při obstarávání článků.¹⁹⁸ V letech 1853–5 pak Smoler v časopise uveřejnil na pokračování německý překlad Štúrova díla *O národních písních a pověstech plemen slovanských*. Roku 1867 a poté ještě 1872 (tedy již po Štúrově smrti: zemřel 1856) hodlal Smoler též vydat Štúrův spis *Das Slawenthum und die Welt der Zukunft*, z toho však nakonec sešlo.¹⁹⁹

4.8 Ján Kollár

V letech 1817–19 studoval Ján Kollár, pozdější slovenský (považoval se však za Čecha) básník, historik a archeolog (1793–1852), v Jeně, kraji, který on sám bolestně vnímal jako kdysi slovanské území. Mladý Kollár se při zastupování nemocného F. J.

Schmidta, evangelického faráře v Lobedě, zamiloval do jeho dcery Friederiky Wilhelminy, která pak vstoupila do Kollárovy poezie pod jménem Mína. Schmidtovi předci byli Lužičtí Srbové, rod se však po přesídlení do Lobedy poněmčil.²⁰⁰ J. F. Schmidt vlastnil dvě starší lužickosrbské mluvnice, které Kollárovi věnoval.²⁰¹ Prostřednictvím Míny, své velké lásky (a od roku 1835 manželky), se Kollár chápal jako příbuzný Lužických Srbů. Tato skutečnost zanechala stopy v jeho skutcích a díle.

Lužici věnoval J. Kollár pozornost především ve svých básních. V prvním ročníku *Časopisu Společnosti vlastenského Museum v Čechách* roku 1827 uveřejnil v *Nápisech* na straně 15 dvouveršový epigram *Lužice*, v němž nařiká nad postupnou germanizací Lužických Srbů:

*Jak ve vlnách kdy tonou mořských dvě lodičky samotné,
tak již, dcerky, na Vás Slávia teskno hledí*

Epigram přeložil Handrij Zejler poté, co dostal 1. ročník muzejního časopisu od Palackého nebo od Čelakovského.²⁰²

*Kaž hdy we žolmach so počrtej morskich dvě samotnej lódzcy,
Stysknje tak, džowcy, hižo Stawija hlada na waj.*

Epigram byl pak v mnohých člancích zabývajících se Lužickými Srby citován a parafrázován. Ve *Slávy dceři* básník především opěvuje kdysi slovanské kraje, které byly poněmčeny, přímo Lužici je zasvěceno několik znělek, jako například ta, kde je oslavováno založení Serbskeho předarskeho towarstwa roku 1716.²⁰³ Kollár se věnoval například i legendárnímu poslednímu lužickosrbskému králi Miliduchovi a proradnému německému markraběti Geronovi.

V polovině 30. let vydal Kollár svůj slavný spis o slovanské vzájemnosti *Über literarische Wechselseitigkeit...* Není divu, že našel ohlas i v Lužici: pro těžký úděl lužickosrbských vlastenců měl velký význam pocit, že ve svém úsilí nejsou sami a že se mohou spoléhat na pomoc a rady jiných Slovanů. S Kollárovými myšlenkami se poprvé seznámil ve Vratislavi J. A. Smoler, který dílo následně propagoval mezi srbskými studenty. Když pak byl roku 1839 založen spolek Societas Slavica Budissinensis, napsali studenti Kollárovi 1. 5. 1839 dopis,²⁰⁴ na nějž odpověděl zakladateli spolku K. A. Mosakovi-Klosopólskému 22. května.²⁰⁵ Zde vřelými slovy nabádá ke slovanské vzájemnosti, radí založit v Lužici matici a vydávat časopis. Za dva až tři roky chce navštívit Lužici (k této návštěvě však nikdy nedošlo²⁰⁶). Posílá studentům patnáct vlastních děl. V listě Janu K. Rjenčovi, novému předsedovi budyšínského spolku, z 15. 9. 1839 (odpověď na dopis z 23. 8.) především vyjadřuje Kollár údiv nad tím, že knihy do Budyšina ještě nedorazily (příčinou byla záměna knihkupců).²⁰⁷

193 MRUŠKOVIČ (1980), s. 32, uvádí Michala Domašku, Jana K. Rjenče a H. J. Imiše jako další osoby, s nimiž si Štúr dopisoval. Ti byli v dané době členy budyšínského spolku Societas Slavica Budissinensis.

194 Štúr měl však problémy s uveřejněním této básně: roku 1841 ji poslal do Prahy přes Jaroslava Pospíšila Šafaříkovi, aby ji uveřejnil v Časopisu Českého museum nebo ve Vesně (FORST (1986), s. 246). To se ale nepodařilo a báseň vyšla v prvním ročníku časopisu Nitra, s. 60–67 (MRUŠKOVIČ (1980), s. 9). Přetištěna ve FORST (1986), s. 150–155.

195 Je datován 16. 7. 1841, vlivem Smolerovy nemoci byl však odeslán až 15. srpna. Otištěn v CYŽ (1970), s. 236–8.

196 KUNCA (1995), s. 41 uvádí, že Štúr celý materiál o *Pjesničkách* poslal do Prahy Františku Douchovi, který pak o jejich vydání informoval v českých novinách. Douchovi materiál k *Pjesničkam* poslal J. A. Smoler osobně v dopise 6. 10., o tomto Štúrově činu však nemusel vědět.

197 FRINTA (1955), s. 85

198 Obsah dopisu (na základě dochovaného výtahu) podává CYŽ (1970), s. 238–9.

199 Podrobněji o věci CYŽ (1970), s. 239, KUNCA (1995), s. 213.

200 Ve *Slávy dceři* (96. znělka 1. dílu) Kollár píše o tom, jak se od Míny učil lužickosrbsky a ona od něj česky. To přejímají doslova OTA WICAZ, Jan Kollár. *Ze živjenja, děžta a serbskich počahow wulkeho Stowjana*, Budyšin 1928 a MRUŠKOVIČ (1980), s. 27, pravdu mají však PÁTA (1938), s. 283 a WAJS (1968), s. 171, kteří tento údaj považují za básnickou nadsázku.

201 Jednalo se o Mattheiho mluvnici z roku 1721 a Hauptmannovu mluvnici z roku 1761. Kollár od Schmidta dostal ještě spis Michala Frencela *De idolis Slavorum* z roku 1691 – MRUŠKOVIČ (1980), s. 27.

202 Zejlerův překlad je datován 3. 8. 1827 – PÁTA (1937a), s. 130, PÁTA (1938), s. 285, 292.

203 Členem tohoto kazatelského spolku byli otec i děd Frideriky Wilhelminy Schmidtové.

204 Otištěn byl v *Květech* 1839, s. 168. K napsání Kollárovi nabádal studenty Ludovít Štúr, pobývajících v dubnu 1839 v Lužici. Chybně je dopis v PÁTA (1919), s. 19 a PÁTA (1923/24) datován do roku 1838.

205 Otištěn v MICHAL HÓRNIK, *Listy Jána Kollára do Lužic*, Časopis Musea Království českého 1861, s. 361–371, ČERNÝ (1890), s. 293 a d., HIKL (1920), s. 90–92, NOWOTNY (1965), s. 186–7. Informace též v MRUŠKOVIČ (1980), s. 27–8, PÁTA (1919), s. 17–18, PÁTA (1938), s. 281–2.

206 O tom WAJS (1968), s. 171–2, který mj. na základě korespondence vyvrací údaj z Kollárových pamětí o návštěvě Lužice roku 1819.

207 Dopis otištěn v M. HÓRNIK, cit. d., NOWOTNY (1965), s. 194. Tamtéž otištěn i třetí list Kollára SSB z roku 1843. – O zpoždění zásilky knih viz též následující oddíl.

Kollárův list, nabádající ke slovanské vzájemnosti, koloval mezi lužickosrbskými studenty. Pod jeho vlivem vešel do korespondenčního styku s Kollárem J. A. Smoler, a to dopisem z Vratislavi psaným 16. 12. 1839, v němž psal o svých studiích a plánech ohledně rozvoje srbského hnutí. Srovnával také některé slovenské písně ze sbírky Kollárem vydané s téměř shodnými písněmi lužickými.²⁰⁸ Z Kollárovy odpovědi 12. 2. 1840²⁰⁹ zjišťujeme, že jej na podobnosti slovenských a lužických písní upozornil už dříve polský slavista A. Kucharski. Kollár pak Smolerovi v listu pokládá množství otázek o nynějším počtu Lužických Srbů, o jejich vyznání, užívání srbstiny na úřadech atd. Ty Smoler zodpověděl v listu psaném 30. 6. 1840.²¹⁰ Podával také zprávu o Janu Kolárovi, slovenském duchovním, který v 18. století působil v Lužici. S dopisem z roku 1841 (dopis začal psát 22. 6., dokončen byl po nemoci 15. 8.), ve kterém psal mimo jiné o pokračující činnosti budyšínského a vratislavského studentského spolku, poslal Smoler Kollárovi svá nově vydaná díla: knihu *Mały Serb* a první listy ze svých *Pjesniček*. Znovu napsal Smoler Kollárovi až roku 1848, když jej žádal o pomoc při vydávání časopisu *Jahrbücher für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft*.

6. 3. 1843 poslali studenti ze Societas Slavica Budissinensis Kollárovi nový dopis, ve kterém ho informovali o posledním dění v Lužici. Kollár ke své krátké odpovědi předsedovi Kř. B. Pfulovi z 19. 4., v níž nabádal k úzkému styku s Čechami, připojil i své dvě nové knihy. Kromě výše uvedených si Kollár dopisoval ještě se srbským studentem v Lipsku J. A. Wanakem²¹¹ a udržoval též korespondenci s J. P. Jordanem, který svými činy v Lipsku nejvíce propagoval Kollárovu myšlenku slovanské vzájemnosti.²¹² Pro knihovnu nově založené Mačicy Serbskeje poslal Kollár roku 1848 několik českých knih. Během tehdejších revolučních událostí volal v novinách Lužické Srby, aby vstoupili do „Slavočeského svazku“.²¹³ Roku 1850 navštívil Kollár v Lipsku srbský spolek Sorabija a neznámo kdy též pražskou Serbowku.

Jan Kollár působil na Lužické Srby nejen svou ideou slovanské vzájemnosti, ale též svými básněmi. Ovlivnil především Jana Buka, částečně též Michala Hórnik, Handrije Zejlera a některé pozdější autory.²¹⁴

4.9 Další styky spolku Societas Slavica Budissinensis se Slováky

Ludovít Štúr gymnazisty ze Societas Slavica Budissinensis podnítil, aby navázali styky s dalšími Slovany, především jim dal kontakty na některé osobnosti ze Slovenska, odkud pocházel. Dopisy, které jim pak srbsští seminaristé napsali, obsahovaly kromě informací o situaci v Lužici a o založení spolku také žádosti o poslání slovanských knih pro zřízovanou spolkovou knihovnu. Vedle J. Kollára se tak budyšínské studenty dostali do kontaktu i s Ústavem

řeči a literatury československé v Bratislavě. Ústav pro studenty začal pořádat sbírku, z jejíhož výtěžku pak byly pro budyšínský spolek v Praze nakoupeny knihy. V odpovědi Ústavu do Budyšína (psáno 26. 5. 1839, tvůrcem dopisu byl **Miloslav Josef Hurban**, podepsáno je dalších devět osobností) nalézáme také zprávy o národní situaci na Slovensku a podnět k přiblížení pravopisu, následně i mluvnice češtině.

Jednou z osob podepsaných v listu byl i **Benjamin Pravoslav Červenák** (1816–1841), nadějný vlastenec, jehož vědecké a národní dílo však zmařila brzká smrt. Ten napsal článek do *Květy*,²¹⁵ ve kterém z dopisu budyšínských seminaristů obsáhle citoval. Tímto Červenákovým přičiněním se mohla veřejnost vůbec poprvé (ještě dříve, než vyšla Štúrova obsáhlá *Cesta do Lužic*) z českých psaných časopisů dozvědět o probouzejícím se národním vědomí v Lužici.

Červenák se na podzim 1839 vydal na studia do Halle. Během cesty se angažoval ve věci knižní sbírky pro Societas Slavica Budissinensis. Bohužel asi právě jeho vinou došlo k průtahu v zaslání knih do Lužice: Červenák totiž neznal přesnou adresu budyšínských studentů, oznámil jim proto v listu z 10. 10. 1839,²¹⁶ že knihy leží u pražského knihkupce Amerlinga, kterému mají napsat a adresu oznámit. Nebyla to však pravda, knihy byly uloženy u jiného knihkupce, J. Pospíšila. Než se celá záležitost vyřešila, uplynulo několik měsíců.²¹⁷

Po příjezdu do Halle zastihl Červenáka dopis od budyšínských studentů, který mu byl poslaný do Bratislavy a cestoval pak za ním až do Halle. Červenák z dopisu opět citoval v českých *Květech* – o tom, jak budyšínské studenty děkují za pomoc od druhých Slovanů a o novinkách v Lužici.²¹⁸ V odpovědi na tento list Červenák ještě jednou zrekapituloval obsah minulého listu (neboť si nebyl jist, zda došel). Odmítal psát podrobně zprávy ze Slovenska – hodlal je sdělit studentům osobně při své návštěvě Budyšína. Neexistují však informace o tom, že by se tato návštěva uskutečnila. V dalším dopise z 23. 3. 1840 Červenák členům spolku sdělil, že se už pro ně na Slovensku pořádá další knižní sbírka, a chválil Lužické Srby za sbírání lidové slovesnosti po Lužici.

Vlivem toho, že Červenákoví na tento list nedošla odpověď, se korespondence načas přerušila. Další dopis Červenák napsal až 6. 4. 1841; v něm rozptýloval znepokojení studentů nad tím, že kněží v Lužici nepodporují srbské národní hnutí – budoucnost Lužických Srbů podle něj leží v mládeži, ne ve starých kněžích. V srpnu 1841 se Červenák z Halle vrátil zpět na Slovensko a nedlouho poté zemřel.

V Halle studoval na přelomu 30. a 40. let také **Jonáš Záborský** (1812–1876). 12. 2. 1840 psal Ján Kollár J. A. Smolerovi, k zásluce připojil list Záborskému a žádal Smolera, aby jej adresátovi poslal. Smoler tak učinil a ke Kollárově listu připojil svůj srbsky psaný příspěvek a přiložil svou báseň.²¹⁹ Další kontakty J. Záborského s Lužickými Srby nejsou známy.

Errata:

V předchozím pokračování článku Petra Piší (Česko-lužický seminář 5.5) byly poznámky pod čarou následkem technické chyby číslovány znovu od jedničky. Správné číslo první poznámky v části 5.5 je **146**, v tomto čísle (část 5.6) **184**. Autorovi i čtenářům se omlouváme.

208 O tom píše už Smoler Purkyňovi 11.12.1839 (PÁTA (1919), s. 14, 16–17). Mylně se tedy MRUŠKOVIČ (1980), s. 29 domnívá, že Kollár poslal Smolerovi v dopise z 12. 2. záznamy slovenských lidových písní – v dopise o tom není žádná zmínka a Smoler znal Kollárovu sbírku písní už před navázáním písemných styků s Kollárem. V následujícím textu je jako adresát Smolerova dopisu z 10. 6. 1841 uveden mylně Palacký (správně Purkyň).

209 Otištěn v: *List J. Kollára na J. E. Smolerja*. Lužičan 1875, s. 183–187; JOSEF ŠKULTÉTY, *Slováci a lužickí Srbi*, Slovenské pohľady 1891, PÁTA (1919), s. 21–22. Předchozí dopis Smolera Kollárovi se nedochoval.

210 CYŽ (1970), s. 240–241. Zde na str. 242–3 otištěn též Smolerův dopis z následujícího roku a zmiňován nezachovaný dopis z roku 1848. O Smolerově vztahu ke Kollárovi též KUNCA (1995), s. 63–4.

211 K výše citovanému dopisu Smolerovi připojil dopis pro Wanaka a žádal, aby jej Smoler adresátovi poslal.

212 Kollár byl také předplatitelem *Jutničky*, srbských novin Jordanem vydávaných roku 1842.

213 V 23. čísle *Národních novin* z 2. května 1848. Více v PÁTA (1937a), s. 204.

214 MRUŠKOVIČ (1980), s. 30, PÁTA (1938), s. 289–293. – Kromě výše uvedené literatury se Kollárovým vztahem s Lužicí zabývají MICHAL HÓRNIK, *J. Kollár a Lužiscy Serbja*, In: *Ján Kollár*, Vídeň 1893, s. 249–251, totéž v *Lužici* 1895, s. 50–51; LANŠTJÁK (1974), s. 12–15

215 *Zpráva o Slovanech Lužických ze Slovenska*, *Květy* 1839, s. 168. Znovu otištěno v NOWOTNY (1965), s. 189–190, kde (na str. 188–9) otištěn též výše zmíněný dopis bratislavského Ústavu. Viz též PETER (1979), s. 33–34.

216 Otištěn v NOWOTNY (1965), s. 195. Zde (str. 196–7, 204–5, 213–5) otištěny i další dopisy Červenáka budyšínskému spolku.

217 Smoler Štúrovi 16. 2. 1840. CYŽ (1970), s. 234–5.

218 *Zpráva o Slovanech Lužických*, *Květy* 1839, s. 406–7. Přetištěno v NOWOTNY (1965), s. 197–8. Dopis budyšínských studentů Červenákově, z něhož je v článku citováno, pochází z 4. 10. 1839.

219 Obsah příspěvu podává CYŽ (1970), s. 249.

SERBSKE SPĚVY

Rjana Łužica. Ty sy tajka wikotata

Kinga Kijová

Lužickoserbské přísloví říká: „Hudžba hoji tysac ranow“

Srbové velice rádi zpívají a srbská kultura je na písničky bohatá. Jsou mezi nimi vážné a národní písně, ale i veselé nebo i poněkud uvolněné písničky, které hlavně vyprávují o vášnivě nebo nešťastné lásce. V hudbě se odráží svéráznost a temperament srbské kultury.

Pestrost a bohatství srbské lidové hudby chceme čtenáři přiblížit otištěním dvou písní odlišné povahy v Česko-lužickém věstníku. Text a noty čerpám z *Towaršného spěwniku* z roku 1980, lektor dr. Pawoł Wólkel. Zájemcům doporučujeme knihu J. Rawpa: *Serbska hudžba, wobrys wo wuwicu serbskeho hudžbneho tworjenja*. Budyšin 1966.

1. Rjana Łužica

Začít musíme nejdůležitější písní: Rjana Łužica. Krásná Lužice je píseň, která vznikla v roce 1827 a dodnes funguje jako národní hymna Lužických Srbů. Občas se jako hymna zpívá jen první a poslední sloka.

Autoři písně jsou Korla August Kocor (1822–1904) a Handrij Zejler (1804–1872). První složil hudbu, druhý napsal slova.

Postavu Handrije Zejlera nemusím zájemcům o srbskou kulturu představovat, řeknu jen, že to byl obrozenec a významný básník.

Korla August Kocor byl zakladatel srbské umělecké hudby. Narodil se v Zahorju poblíž Budestec. V roce 1844 začal spolupracovat s H. Zejlerem a přátelil se s ním. Pro srbskou kulturu to bylo velice přínosné přátelství. Kocor je autor nejdůležitějších srbských melodií, jak krátkých písní (*Zběrka narodnych a swojich spěwow za měšany chór* nebo *Wěnc górskich spěwow wot H. Zejlera*). tak

Rjana Łužica

Rja - na Łu - ži - ca, sprawna, pře - ćel - na, mojih
serbskich wótcow kraj, mo - jich zbóžnych so - now
raj, swja - te su mi two - je ho - na!

2. Časo přichodny,
zakćej radostny! –
Ow, zo bych z twojeho
klina wušli mužojo,
hodni wěčnoh wopomnjeća!

Korla Awgust Kocor Handrij Zejler

Rědna Łužyca

1. Rědna Łužyca,
spšawna, psijazna,
mojih serbskich wošcow kraj,
mojih glucnych mysłow raj,
swěte su mě twoje strony.

i oratoria *Serbski kwas* (premiéra 1847) a cyklu *Počasy*: (Nalěčo 1860, Podlěčo 1883, Žně 1849, Nazyma 1886, Zyma 1883).

Zejler i Kocor byli autory písniček, které tak silně zdomácněly v povědomí Lužických Srbů, že jsou považovány za lidové, neboť i byly skládány na lidovou notu. Lze říci, že z lidu vyšly a i se k němu vrátily. Jsou však charakteristické svou bohatou slovní zásobou a více složitou melodickou linií než lidové písně. Tomu se nelze divit, neboť byly skládány odborníky.

2. Ty sy tajka wikotata

Jarní nálada a nedávné velikonoce mě upozornily na velice zajímavou a v Lužici populární písničku, která pochází z lidu.

Ty sy tajka wikotata

Ty jsi taková maková

Nejdřív několik slov o sbírkách lidových písní. Lidové písně sbírali Jan Arnošt Smoler, G. Markus, H. Jordan, M. Hórník, A. Muka, a taky Češi: L. Kuba, A. Černý. Počet sebraných a publikovaných písní překročil číslo 1000.

L. Kuba publikoval roku 1885 87 písní v dvojdielném V. Svazku *Slovanstvo ve svých zpěvech* typické lužické zpěvy a v roce 1921 zveřejnil *Písně lužickoserbské*. Nejdůležitější sbírka lidových písní (*Pjesnički hornych a delnych tužiskich Serbow* z let 1841–1843 je však od Jana Arnošta Smolera. Její publikace ovlivnila národní obrození v Lužici tím, že ukázala velké bohatství srbské kultury.

Níže uvedená písnička pochází ze slepjské oblasti Lužice, ale

Ty sy tajka wikotata

Allegretto

Ty sy taj - ka wi - ko - ta - ta,
ja pak taj - ka njej - sym! Daj mi je - dne
jaj - ko! Daj mi je - dne jaj - ko! Daj mi je - dne
jaj - ko! Daj mi lu - bjej dvě! dvě!

2. |: Tlusta rić a ćenke nogi,
to su burske džowki! :|
Daj mi jedne jajko...

3. |: Wšycka rola pódworana,
naša ležy pusta! :|
Daj mi jedne jajko...

4. |: Wšycke džowki woženjone,
naša chojdzí tłusta! :|
Daj mi jedne jajko...

z ludu z ludu

znají ji všichni Srbové. Hlavně mládež ji má v oblíbě. Když chlapci a dívky dozpívají níže uvedené sloky, začnou zpívat na počkaní vymyšlený text. Snaží se špičkovat jedni druhé. Kupříkladu chlapci zpívají, že holky neumějí dobře vařit a holky, že chlapci nejsou dost silní. Kdo vymyslí víc slok, ten vyhrává. Je to taková populární společenská hra. Tradice zpívání tímto způsobem je velice stará. Sice dodnes jsou tradiční svatby bohaté na takové písničky, ale mládež se baví takovým způsobem čím dál tím méně. Přesto i dnes lze slyšet zpěv mládeže na společenských večírcích na tuto melodii.

Píseň je lidová, má stavbu popěvku, je jednoduchá na zapamátování a provedení. Podívejme se však na samotný obsah písně. Začneme od svérázného refrénu: Dej mi jedno vejce, dej mi radši dvě.

Refrén je určitě původem spojený s Velikonocí a tradičním obcházením domů. Chlapci dostávali od dívek vajíčka na znamení dobrých vztahů. Obdarování mohli od dívky očekávat více, dokonce i manželství. Jestli totiž dostali vajíček více, znamenalo to, že se dotyčnému děvčeti líbí. V takovém případě ovšem písničku zpívala dívka chlapci a ne naopak. Dívka, zpívající dotyčnou píseň, chce bezpochyby chlapce na sebe upozornit. Osnova čerpaní z lidové tradice je však výrazná a především užívaný je motiv vejce. To je ve slovanské tradici od nepaměti nejdůležitějším znamením plodnosti.

První i druhá sloka, jak jsem již napsala, jsou zpívány blíže neurčenou dívkou, nepochybně svobodnou, která se vysmívá jiným děvčatům, že jsou tlustá (pravděpodobně i těhotná) a ošklivá, protože na sebe chce upoutat pozornost chlapců. Obsah těchto dvou slok je zdůrazněn refrémem.

Třetí sloka již není kritikou jiných dívek, ale zní jako zoufalé hledání ženicha. Nemluví děvče, ale někdo jiný, může to být ves-

nické společenství nebo matka případné nevěsty. Ona si stěžuje, že jejich půda je neoraná. To může znamenat jenom jedno. Je všeobecně známé, že neobdělaná půda je v lidové tradici přirovnávána k ženě, která nemá děti. Ta stejně jako půda ležící ladem je neužitečná, protože neplní svou úlohu.

Ve čtvrté sloce je vyprávěčem také obec (vesnické společenství) či matka dívky. Je představen obraz staropanství. Všechny dívky se vdaly a „naše“ zůstala „tlustá“. Sami Lužičtí Srbové vysvětlují tuto sloku tak, že „naše holka zůstala s břichem“. Pokud se přímo nepřikloníme ke stanovisku, že dívka je těhotná, tak nadále máme obraz dívky nevzhledné, ošklivé a to proto že je tlustá a bez možnosti se vdát. Jestliže opravdu má nemanželské dítě (toto vysvětlení je pravděpodobnější), tak má ostudu a už se možná nikdy nevdá.

Nářeční podoba této písně z okolí Slepého má ještě o 2 sloky navíc. První je určena chlapci, aby navštívil děvče, které zůstalo samo doma. Poslední sloka jsou již ozvuky svatební hudby, která hraje až do bílého rána.

Takto píseň vypadá ve slepjském nářečí:

1. /: Lubše gólcy, pójco do nas, ja som sama doma!:/

Refrén /: Daj mi jeno jajko, daj mi jeno jajko, daj mi jeno jajko, daj mi lubjej dvě!:/

2. /: Ty sy tajka wijkotata, ja pak tajka njejsom.:/

3. /: Kłusta rić a čenkej noze, to su burske džowki!:/

4. /: Šycka rola pódworana, naša leży pusta.:/

5. /: Šycke džowki wóženjene, naša chójdzi kłusta!:/

6. /: Gercy grajco, gercy grajco, bałdy budžo rano!:/

Bezpochyby písnička měla ještě více slok a jejich množství záviselo na schopnostech zpívajícího. Její jednoduchá stavba to jen podporuje, vždyť tradice proměnlivého obsahu je živá dodnes.

Z DOMOVA

Petice na záchranu Łakomských rybníků

V červenci 2006 *Společnost přátel Lužice* rozšířila český překlad petice za záchranu Łakomských rybníků v Dolní Lužici, která byla sestavena německou ekologickou organizací *BUND*. Łakomským rybníkům hrozí odbagrování při rozšiřování povrchového dolu „*Chotěbuz-sever*“, ve kterém švédská společnost *Vattenfall* těží hnědé uhlí.

Na konci března 2007 bylo shromážděno přes 100 podpisů, mezi nimi i podpis senátora PhDr. Jaromíra Jermáře a poslance parlamentu České republiky Jana Hamáčka. K petici se připojila největší česká ekologická organizace *Český svaz ochránců přírody*, základní organizace *Českého svazu ochránců přírody 01/14 z Prahy 10* a *Hnutí Duha*, které se zabývá problematikou povrchového dolování v severních Čechách. Veškeré podpisy byly průběžně zasílány ekologické organizaci *BUND* do Postupimi.

Podpis základní organizace *Českého svazu ochránců přírody z Prahy 10* byl doplněn i osobními zážitky z návštěvy této oblasti: „*01/14 základní organizace Českého svazu ochránců přírody – největší základní organizace v Praze – navštívila Łakomské rybníky v červnu 2005 a vysoce hodnotila kvalitu lokality. Beze zbytku podporujeme obsah této petice a připojujeme se k těm, kteří nesouhlasí se zničením dalšího cenného prostoru našeho společného kontinentu.*“

Bohužel šance na zachování Łakomských rybníků jsou přes veškeré přírodní i krajinné hodnoty, i přes velké protesty běžných lidí, ekologických sdružení i odborníků jen nepatrné ...

Všem, kteří jste se Łakomských rybníků zastali, patří veliké poděkování! Vždyť navržení tohoto přírodně cenného území do

soustavy Natura 2000 svědčí o celoevropském významu, tedy významu pro nás všechny, zároveň zájem o Lužické Srby nelze oddělit od zájmu o přírodu a krajinu Lužice, historického sídelního území Lužických Srbů.

duben 2007, Miloš Malec

Z HORNÍ LUŽICE

Bývalá **Murjovská jáma** u Zlého Komorowa se začala napouštět. Bude to poslední z řady nových jezer, která vytvoří tzv. Lužickou jezerní oblast. **(SR 18. 3.) odo**

Téměř 18 000 žáků gymnázií **letos maturuje** v Sasku. To je o jedno procento méně než loni. Těž na budyšínském Lužickosrbském gymnáziu je tento rok méně maturantů – 51 žáků a žákyň, zatímco loni to bylo 53 a před dvěma lety 74. **(SR 18. 3.) odo**

Na **Lipském knižním veletrhu** bylo Ludowe nakladnistwo Domowina zastoupeno knihou s obrazy dolnolužického fotografa Ericha Rinky. Budyšínské nakladatelství Lusatia zase přišlo s novelou *Kříž na kromje lěsa* od Elki Nagelowé. Jediné čtení nakladatelství Domowina se konalo v úřadě péče o mládež. Ingrid Juršiková představila knihu Jurije Brězana *Kak je elefant do hri-bow šoť* (ta vyšla r. 1963 a znovu r. 1971 v českém překladu Marie Kornelové pod názvem *Jak šel slon na houby*). **(SR 18. a 25. 3.) odo**

Měřcín Škoda byl 17. března zvolen na valné a volební schůzi **novým županem Budyšínské župy** Domoviny a tak má tato župa opět po dvou letech župana. **(SR 18. 3.) odo**

Již jsou známy **počty dětí přihlášených do pátých ročníků**. V některých případech nastal velký šok. Obzvláště ve Worklecích, kde se jich přihlásilo jen devět. V Radworu mají oproti tomu 56 přihlášek. Saský ministr školství mezitím prohlásil, že další školy v příštích letech zavírat nechce. **(SR 25. 3.) odo**

Obec Njebjelčicy chce jako první v Horní Lužici založit **ekokonto**. Tak se vyjádřil starosta Tomáš Čornak na odborné konferenci. Na ní také informovali vědci, jak mohou obce například vysazováním stromů napravit pozdější zničení přírody stavební činností. (SR 25. 3. a 1. 4.) odo

Novou předsedkyní Rady Nadace lužickosrbského národa (Založba za serbski lud) je na příští čtyři roky Lejna Theurichowa. Tato 63-letá rozená Smječkečanka byla naposledy oblastní mluvčí Domowiny v Chotěbuzi. Rada nadace dále rozhodla, že bude financovat podíl zřizovatele v mateřských školách, které zřizuje Lužickosrbský školský spolek. Předsednictvo Lužickosrbského školského spolku toto rozhodnutí uvítalo. (SR 25. 3.) odo

Na sto delegátů z Horní, střední a Dolní Lužice se v sobotu 31. března sjelo na **13. valnou hromadu Domowiny** do Kulowa. Ústředním bodem byly pracovní směrnice až do roku 2009, s náměty jako školství a lepší spolupráce předsednictva a členské základny. V rezoluci delegáti požadovali zaměstnance zodpovědné za srbské záležitosti v nových hornolužických okresech. (SR 1. 4.) odo

V Budyšině se konala mezinárodní konference **Národní kroje jako kulturní fenomén přítomnosti**. Jejím pořadatelem byl Lužickosrbský ústav a saská etnologická oddělení. (SR 1. 4.) odo

Český velvyslanec v Německu Dr. Rudolf Jindrák a generální konzul Tomáš Podivínský ve středu 4. dubna navštívili Lužické Srby. Mezi jiným se ptali na lužickosrbské školství. V rozhovoru s předsedkyní Lužickosrbského školského spolku Ludmilou Budarjowou řekli, že chtějí Lužickým Srbům pomoci a podporovat jejich boj o školy. Dále diplomaté navštívili Pančicy-Kukow a klášter Marijínu Hwězdu. (SR 9. 4.) odo

Skoro 1 700 **velikonočních jezdců** se vydalo na cestu o velikonoční neděli v lužickosrbských katolických farnostech. Je to popr-

vé po 16 letech, kdy jich bylo méně než předchozí rok. Pět jezdců letos jelo po padesáté a ve wotrowském procesí měl Bjarnat Rab z Jawory dokonce diamantové výročí. (SR 9. 4.) odo

Z DOLNÍ LUŽICE

Činnost farností **evangelických Lužických Srbů v Chotěbuzi** na rok 2007 je finančně zajištěna. To sdělila lužickosrbská rada evangelické církve Berlín – Braniborsko – Dolní Slezsko. Ta očekává od vedení církve jasné vyjádření k lužickosrbskému práci ve farnostech. (SR 18. 3.) odo

Od 1. srpna začnou na **Dolnolužickosrbském gymnáziu** v Chotěbuzi pracovat německé učitelky jako zástupkyně ředitele a koordinátorka. Proti rozhodnutí školského úřadu jmenovat do vedení školy německé učitelky protestovaly školská konference, Lužickosrbská rada, Domowina a město Chotěbuz, zřizovatel školy. Později se připojil i braniborský ministr školství se žádostí, aby místa zastávali pedagogové mluvící lužickosrbsky. (SR 25. 3.) odo

Braniborská politická strana **Linkspartei-PDS** požaduje, aby byla až do roku 2050 zastavena těžba hnědého uhlí v Lužici, a to z klimatických důvodů. Řekl to na začátku března v braniborském parlamentu Wolfgang Thiel, který je mluvčím strany v energeticko-politických otázkách. (BSR, 4. 4.) sto

V mateřské škole **Sluníčko v dolnolužických Borkowech zřídili skupinu Witaj**. Tu navštěvuje 16 dětí. Skupina Witaj v Borkowech je třináctá v Dolní Lužici. (SR 9. 4.) odo

Z CIZINY

Ve slovenském Martině se sešli zástupci **matic slovanských národů**. 13 předsedů podepsalo memorandum, v kterém vyzdvihli význam zachování národní identity ve 21. století. (SR 1. 4.) odo

Heinrich Hoffmann, Šešerjak

abo Pryzlojte basnički a puzorne wobrazki, do hornjoserbsčiny přebasniša Dorothea Šoťcina, z ilustracijemi Heinricha Hoffmanna (LND 2004)

Šešerjak je překlad sbírky básní původně německých (Der Struwpeter autora Heinricha Hoffmanna). Vyšel v roce 1845, plným názvem *Lustige Geschichte und drollige Bilder mit 15 schön kolorierten Tafeln für Kinder von 3–6 Jahren*. Tato kniha je v Německu velice proslulá možná dokonce i nejproslulejší dávná pro děti. Na obálce knihy vidíme rozčuchané dítě s dlouhými nehty a v starodávném oděvu.

Dílo obsahuje povídky o dětech, které se nechovaly slušně a proto byly potrestané. Proto je kniha doporučována nakladatelstvím pro děti od 3 do 6 let, já s takovým doporučením osobně tak docela nesouhlasím a podle mne je důležité, aby dítě četlo tu knihu jen za přítomnosti rodičů (dost dětí v 6 letech dokáže číst samo). Hlavně z toho důvodu, že dítě může mít z takových básniček strach. Nejsou to pohádky, které se končí dobře, naopak jsou místy kruté, např. dítě umírá, nebo za trest tělesně trpí. Např. holčička se spálí, protože si hrála se zápalkami (...), chlapec měl za trest useknuty prsty, protože si je i přes matčin zákaz cucal (...). Jsou i básničky didaktické ale méně kruté.

Básničky, které jsou ve sbírce Šešerjak, se podobají po této stránce velice původnímu znění pohádek od bratří Grimmů. Lze

slyšet názor, že současná dětská psychologie už takové básničky moc nedoporučuje. Z tohoto důvodu jsou dnes pohádky bratří Grimmů upravené tak, aby dítě nemělo z pohádky strach. Od pohádky se čeká, že dobro a láska nakonec zvítězí. Je možné slyšet i opačný názor, že se dítě s krutostí světa stejně setká. Toto téma je natolik rozsáhlé, že by potřebovalo i podrobná studia o současné dětské literatuře a psychologii. Podle mě odpověď na otázku, které knížky jsou pro děti víc vhodné, je hlavně na psychologických a není určeno pro literární vědu.

Vrátíme-li se k samotnému překladu knihy, je třeba říct, že kniha byla už před lety přeložena do dolní lužické srbštiny a autorem překladu je: Ujk Rika Wendlanski. Přebásnění do horní srbštiny se Dorothei Šoťcině velice povedlo. Nebyl to úkol jednoduchý, a výsledek je velice dobrý. Je třeba ocenit bohatou slovní zásobu a fakt, že překladatelka dobře předává povahu původního znění básní. Kniha má ilustrace z německého vydání, což je velmi přínosné, protože ukazuje oděvy z doby před 150 lety.

Kinga Kijová

Serbska bibliografija 1996–2000

Sorbische Bibliographie, red. Franc Šěn, LND, Budyšin 2003, 459 s.

Tento nejnovější svazek lužickosrbské bibliografie je uspořádán tradičně. (od r. 1971 se za redakce I. Gardošowé toto rozdělení ustálilo), je rozdělen do 14 oddílů (1 Wo Serbach powšitkownje, cyłkowne předstajenja a sorabistika, 2 Medije, 3 Archiwnistwo a knihownistwo, nakładnistwowstwo, muzejownistwo a wustajenicy, 4 Łužiske krajiny, 5 Stawizny Serbow a Łužicy, 6 Dźěławosć Domowiny, 7 Serbska rěč, 8 Literatura, 9 Etnografija, 10 Hudźba,

11 Dziwadło, 12 Tworjace wumęštstwo, 13 Kubtanje, 14 Nabożina a cykej). Každý z nich se dále dělí do řady pododdílů, řazených podle desetinného třídění. Bibliografie zahrnuje samostatné publikace i pojednání ve sbornících a články v novinách a časopisech lužickosrbských i v cizině vycházejících, jakož i zvukové nosiče (CD). Položek je celkem 7607. Tato Bibliografija je už jedenáctá celková bibliografie (nepočítám k nim dílčí bibliografie dřívější zaměřené jen k vybraným tématům). První celkovou bibliografií sestavil Jakub Wjacławsk (1. vydání 1929, druhé, silně rozšířené 1952). Další už vydával Institut za serbski ludospyt (od r. 1993 Serbski institut): Serbska bibliografija (dále Sb) 1945–57 z dodatkami do 1945 (red. Jurij Młyńk), Sb 1958–65 (red. J. Młyńk), Sb 1966–70 (red. I. Gardošowa), Sb 1971–75 (I. Gardošowa), Sb 1976–80 (M. Wałda), Sb 1981–85 (M. Wałda), Sb 1986–90 (Fr. Šěn), 1991–95 (Fr. Šěn). – Serbske bibliografije jsou nesmírně důležité, bez nich si nelze přáci žádného sorabisty představit.

Práci se Serbskou bibliografií usnadňují 3 rejstříky (autorský, jmenný a rejstřík zeměpisných jmen). Bibliografije je pečlivě sestavena a přehledně uspořádána. Chyby jsem našel jen dvě: Na s. 451 má být v položkách 1155, 1156, 7546 Łusčanski (nikoliv Łuščanski). V položce 7546 má být před 160 letami (nikoliv Před 60 letami).

Jiří Mudra

Kaszëbsczé dzeje ë dzysészë žëcé. Wejerowò 2004

Sbírka povídek současných autorů *Kašubské dějiny a dnešní život*, vydaná Wejherowským muzeem kašubsko-pomořanského písemnictví a hudby, navazuje na předešlé sbírky *Kaszëbskò nôterà* (2001) a *Dërchôj królewionkò* (1996). Všechny tyto sbírky představují přehled vítězných prací v celopolské soutěži Jana Drzędzóna, která je od roku 1995 organizována každoročně právě ve Wejherowě. Stávající sbírka obsahuje díla vítězů šestého až osmého ročníku (2001–2003). Někteří autoři se objevili na vrcholu několikrát, a proto nacházíme povídky Daniela Pipky, Jana Szutenberga, Hany Wrezy a Mariana Jelińského rovněž v předchozí sbírce. Jakožto antologie současné kašubské prózy zahrnuje sbírka autory několika generací od nejstarší, řekněme předválečné (Bòlesław Bòrk), po autory spjaté s časopisy *Tatczëzna* a *Òdroda*. Piéprova povídka *Pohádkový sen o slunci* se například objevila již v sérii *Zymk* (II, 2002) vydávané mladší generací, která se sama označuje jako *Karno młodich*. Díla těchto autorů se samozřejmě objevují i v Pomeranii a místním tisku, někteří již vydali vlastní knihy, např. B. Bòrk, M. Piéper (proslavil se jako sólista hudební skupiny *Chëcz*) a především Ida Czajinò, která publikuje také básně a divadelní kusy.

Významnou současnou kašubskou tvorbu jsou zpracování vzpomínek vlastních či vzpomínek nejbližších přátel či příbuzných. Čtenář se tak seznamuje s cennými osobními zkušenostmi a názory týkající se důležitých, případně rozporuplných kapitol moderních kašubských dějin. Barvitě vhledy do života Kašubů v dosti odlišných obdobích nabízí Marian Jelińszci, přičemž se nejprve dotkne vztahu kašubského obyvatelstva a převážně německého obyvatelstva Gdaňsku v raném novověku a následně obtížného života soukromých rolníků při poválečných kolektivizačních pokusech. Nečernobílý, a o to zajímavější pohled na dobu Druhé světové války nabízí povídka Henrika Dawidowského *Rozalka*, v níž rodina nucená po obsazení Polska fašisty opustit rodný kraj nalézá nový domov ve vnitřním Německu, kde se ocitá mezi lidmi, kteří jsou jim ochotni pomoci. Neméně čtivým svědectvím s milostným motivem je příběh o výstavbě Gdyně, která z malé rybářské vsi vyrostla v jeden z největších polských přístavů. Jinou oblastí vzpomínek je připomínání si tradičních kašubských zvyků a obyčejného života na kašubské vsi, jak to můžeme nalézt v literárních kresbách Bòlesława Bòrka. Ostatně příběhy humorných *lesáckých* (oblast

v severních Kašubech) koledníků obcházejících domy a hospodářství vsi o různých svátcích otevírají celou sbírku.

Další významnou oblastí, již se kašubští prozaici věnují, je popis života obyčejného člověka, Kašuby, v prostředí jeho vesnice se všemi společenskými a rodinnými vztahy, jeho náhledem na život a svět se základními hodnotami, mezi nimiž mívá důležité místo víra v Boha. Povídky námi představované sbírky obsahují několik různých vhladů do takového *kašubského* života, ať už na pozadí historických epoch nebo nezávisle na absolutním čase. Tak například H. Dawidowsczi vypráví příběh (*Magda*) o lásce dívky k ochrnutému člověku, přičemž jsou při všech těžkostech vyzdvihovány morální hodnoty obou. Je to vlastně jedna ze vzpomínkových povídek, která má poukázat na sílu obyčejného člověka, který nepochybuje o smyslu svého života. Sondami do manželského života je povídka Wandy Czédrowské *Kde je ta hranice* a *Mija* Idy Czajiné. Vztahy mezi sousedy ve vesnici ukazují povídky Jana Szutenberga, často formou krátkých humorných historek z vesnického života. Stáří se zabývá Szulcová *Štëdrověčerní povídka*. Mezi těmito všemi dílky lze rozlišit povídky, které se zamýšlí nad životem člověka jako celku vyprávěním jednotlivých zásadních epizod jeho života s následným vyústěním či rekapitulačním zhodnocením postavy a její role, nejčastěji ve tvaru jakési zhuštěné vzpomínky na danou osobu, která může uvozovat i celý příběh. Na druhé straně zde máme jakési krátké vhlady, detailně vykreslené epizody ze života jednotlivců či dvojic, které z *banálního* úvodu mohou vyústit v hlubší zamyšlení či bilancování týkající se nejen jednoho lidského života či vztahu, ale leckdy i osudu nebo role vlastní komunity, etnika v současnosti a budoucnu (Szutenbergova *Dąbrowa v Unii* či Jelińského *Očkovánti*).

Za povšimnutí jistě stojí dílka, v nichž hraje určitou roli nadpřirozeno či neskutečnost. Některé příběhy navazují na lidová vyprávění o typických postavách kašubské mytologie včetně náboženských motivů (zlý duch - *smátk*, obr - *stolëm*, nebe a peklo jako představa posmrtného života), leckdy prolínající se s naším současným světem (Schramkeho *Zimní povídka*) nebo ve spojení s reálnými postavami (spisovatel Jan Drzędzón u Kristiny Lewny, kovář z Dąbrowé u Jana Szutenberga). Kašubští spisovatelé tak chtějí zřejmě vyjádřit svou bytostnou spjatost s kulturou a tradicí svého kraje a upozornit na jejich význam pro další generaci, která by se ani v moderním globálním světě neoddělila od svých kořenů, zapuštěných v rodné půdě. Kromě tradičních obrazů či představ se ve sbírce setkáváme i s moderními fantaziemi, které mohou překročit až do žánru vědecké fantastiky (Pipkovy *Myšlenky mého počítáče* a zejména Piéprův *Pohádkový sen o slunci*). Ještě *nadpozemštější* jsou Piéprovy poetické prózy, z nichž ve stávající sbírce nacházíme *Výňatky z listů Naději*. Také tyto počiny mohou sloužit k rozšíření rozhledu kašubské literatury a nabídnout směry k jejímu dalšímu vývoji.

Prozaická sbírka *Kašubské dějiny a dnešní život* je poměrně názorným obrazem současné kašubské prózy, která vyrůstá z tradičních forem a kořenů, typických pro regionální literaturu, ale snaží se do *tradičního* prostředí zanést současné otázky či hlubší analýzu věčných témat. Kašubští autoři se snaží leckdy skloubit hrdost na svůj původ a obranu svého mikrokosmu s pohledem za hranice tradičního obzoru, objevovat nové žánry nebo pohlížet na rodnou ves, pole a les se celou atmosférou, která k nim patří, novými způsoby. Nejen množství autorů, ale zejména závažnost i neotřelost uchopování univerzálních otázek a bohatství žánrů může posouvat kašubské písemnictví stále na vyšší úroveň a přičinit se tak k rozvoji jeho významu a atraktivitu pro co nejširší čtenářskou obec. Společně s postavami kašubských povídek se tak při četbě kašubských básní, povídek, lidových vyprávění, her a románů můžeme znovu a znovu zamýšlet nad rolí a osudem kašubského jazyka, kultury, tradice a literatury v dnešním a budoucím světě.

Vladislav Knoll

STRÝC AUGUST

Halina Wreza

Zamračený listopadový den. Stojím nad hrobem svých rodičů. Mé myšlenky jsou v rodném kraji. Vidím mámu, jak pomalu chodí po kuchyni, cítím vůni pečené slaniny s cibulí. Táta sype na dvorku slepicím pšenici. Slzy jako hrachy se mi kutálejí po tváři.

Najednou do mě někdo strčil. Vzpomínka uletěla jako mlha. U mě stojí moje sestra Adéla.

„Stojím vedle tebe už deset minut! Jsi slepá nebo hluchá?“ řekl celkem nesmlouvavě. Chceme jít ke hrobu strýčka Gusty. „Hele, někdo tu zapálil svíčku. To tu musel určitě být někdo z Gdyně.“

Jo, jo, strýc byl pořádný člověk. Stavěl přístav v Gdyni. Vybavují se mi jeho vzpomínky z těch časů. Strýc Gusta se narodil u Toruně. Dva roky chodil do základní školy a sedm let na gymnázium. Jednoho dne našel noviny, kde psali, že se na severu na břehu moře staví přístav a město. Jedou tam muži z celého Polska. Nejen za prací, ale i ze zvědavosti, že uvidí velkou vodu. Rozloučil se s rodiči a s kufrem v ruce vyrazil do neznámých končin. Bez ohlednutí vešel do kostela. Odříkal otčenáš a pospíšil si na rychlák. Ve vlaku bylo lidí plno jako jehel. Cesta do Gdyně trvala až dva dny.

Když August vystoupil na nástupiště, pořádně nabral do plic příjemný vzduch. Dostal divný strach. Odevzdal se na milost boží. Co má dělat v té tmě a cizině? Při chůzi se dal až do pláče. Šel za zástupem lidí, ale kam, to nevěděl.

Podél ulice stály nízké chalupy. Od tohoto místa začíná rybářská ves Gdyně. Augustovi se zdálo, že je to sen, který hned skončí. Ale to se nestalo. Změna života se přeformovala ve stesk po rodném kraji.

Vítr nesl pach bezu a mořské vody. Jaro roku 1924 bylo dost teplé. Za svitu měsíce uviděl August člun. Byl to prostě zázrak, který se mu toho večera stal. Vlezl do toho člunu, položil si kufr pod hlavu a hned usnul. Probudilo ho klepání na rameno. „No copak tady děláš, ty cestovatel? Kdo ti tu dovolil spát?“ řekl jeden. „Neviděl jsi, co je na člunu napsáno? Obsazeno, ty troubo!“

„Neřvi na něj“, řekl ten druhý. „Vypadá jako dítě.“

„Ticho bude. Víím, co říkám. Ještě dva takoví padavkové a můžeme si otevřít školku!“

August neměl ani potuchy, co ti dva od něj chtějí.

„Řekni nám hned, prosím, odkud jsi a co tu děláš?“

„Nedávno jsem se sem doplahočil vlakem z Toruně. Hledám práci!“ vycedil přes zuby Gusta.

„No, brachu, jestli se tu budeš pořád takhle válet, tak najdeš bouli na hlavě, a to hned. S prací to je u nás špatné.“

„Dej pokoj, Jene. Ať spí s námi a ráno uvidíme.“

Všichni tři si sedli do člunu. Mořský vítr tiše šuměl. Slunce vylezlo na obzor, když se šli umýt v moři. Augustovi se to míchalo v hlavě. Nikdy neviděl tolik vody pohromadě. Škoda, že to moje máma nevidí. Byla by na mě pyšná.

„Sedni si, ty usmrkanče, a poslouvej, co ti chceme říci. Já jsem Jan z Kartuz a to je Franc z Koscerzěny.“

„My jsme solí kašubské země. Když chceš s námi v člunu být, musíš s námi výt“, řekl špatnou polštinou Franc. „Teď se musíme v boudě zapsat do práce. Snad se nám to dnes povede.“

Za chůze každý cumlal skývu chleba tvrdou jako kámen. Zdaleka viděli skupinku lidí, stojících kolem toho podivného úřadu práce. Když se dostali přímo na místo, byli dvacátí ve frontě.

„Ta bába v tom okénku vůbec nic nevidí“, řekl Franc. „Je tak zarostlá a má tak dlouhý špičatý nos, že se zdá, že to je nějaké strašidlo. Zajímalo by mě, kde takovou šeredu našli. Kašubky tak ošklivé nejsou.“

„Ale Franci! Nemůžeš nikoho soudit podle jeho vzhledu.“

„Myslím, že jsme sem nepřišli koukat po pěkných holkách, ale za prací“, řekl August.

„Ty hezoune, moc nemysli, jinak dostaneš pořádně přes hubu. Na Kašubech neplatí myšlenky, ale prachy.“

Najednou se okénko zatřásl a byl konec úřadování zarostlé báby.

Dneska už hory neobrátime, mysleli si všichni tři. Tišeji než kočka se vraceli do člunu. Pod cestou potkali Bruna. Ten jim dal dva lístky na polévku. Myšlenka na jídlo přidala chlapům na optimismu. Hrachovka byla velmi dobrá. Augustovi se udělalo kolem srdce i v žaludku medově. Lžící jedl polévku a očima hltal děvče, které tu hrachovku vydávalo.

„Haló, Auguste,“ zařval Jan, „Uklidni se, copak ti to vlezlo do hlavy?“

„Určitě se mu zalíbila Aniččina tvářička!“ vyrazil Franc. „To není partie pro tebe. Anička je dcera dobrého námořníka s pěti jitry země kolem Kamenné Hory. Aničku si, Gustiku, neber ani do hlavy, ani do srdce.“

Stalo se ovšem něco jiného. V neděle byla u Skwiercze tancovačka. A Gusta s Aničkou tancoval až do rána. Chlapi ze Gdyně na něj měli děsný vztek. Využili chvíle, kdy šel Gusta vyprovodit Aničku domů. Seprali ho jak kyselá jablko. Měl pak obličej barevný jako opilec.

Ale to neuhasilo lásku Gusty a Aničky, stal se pravý opak. Láska těch dvou rozkvetla jako krásná růže. Když se o tom dověděl Aniččin táta, hrozně se rozčílil. Počítal, že si Anka vezme nějakého Kašubu a ne nějakého vandraka bez práce a s bídou v kufru.

„Na svojí půdě nebudu trpět ubožáky!“

Vykoopl Augusta z domu. Tajně se ale ti dva stejně scházeli. Dívka byla velmi šikovná. Za nějakou dobu měl Gusta díky Aničce práci. Jakmile byla podepsána smlouva mezi Polskem a Francií, August, Jan a Franc pomáhali měřičům při měření pozemků pro stavbu přístavu.

Za pár dní do Gdyně přitáhli všelijaké stroje na kopání a tahače těžkých věcí. Naděje na zlepšení situace byla stále větší.

Večer se setkali zase všichni tři ve člunu.

„Auguste, proč jsi tak tichý? Zdá se nám, že se potřebuješ někomu svěřit. Svěř se nám a hned ti bude lehčeji,“ řekl Jan.

„Jak vás ta zvědavost žere. Moje babička říkala, že ze zvědavosti může člověk dostat *psi tvář*. Ale prosím, abyste dávali pozor.“

„Hele, ty darebáku! Ty si z nás chceš střílet?! Já ti jednu ubalím!“

„Hola, hola, Jene, to jsou ale vtipy!“ opatrně řekl August. „Ale já nemám náladu na žertování. No dobře! Mám pár čerstvých novinek. Zaprvé: Anička mě učí mluvit kašubsky a jde mi to celkem dobře. Zadruhé: Zítřka bude zazděn rohový kámen pod první nábreží. Nad Chylonskou strouhou bude postaven kříž a pak tam farář odslouží mši. Do Gdyně přijede inženýr, pan Wenda, projektant stavby přístavu. Bude tam i ministr obchodu, pan Kwiatkowski.“

„Je-li to pravda, dočkáme se zajímavých *událostí*,“ řekl Franc.

Druhého dne po práci se chlapi rychle umyli v moři a už si vykračovali k Chylonské strouze. Odevšad se scházeli lidé na takový neobyčejný svátek. Z luk přiletěli vyhladovělí racci. Zobali lidi po nohou jako diví. Nebylo možné klidně stát.

August nebyl schopen si dát do kupy to, co se kolem něj dělo. Chvilí byl v myšlenkách doma, chvilí u Aničky. Kde je moje štěstí? Říkala mi, že se setkáme na mši. Oči běhaly Augustovi na všechny strany s nadějí, že uvidí svoje děvče. Když se probral, lidé se už rozcházeli domů.

Najednou si všimne mezi lidmi pentli na něčí hlavě. Okamžitě poznal Aniččinu hlavinku. Všude se motali lidé. Nemohl děvče vůbec dohonit. Jeho nohy podkluzovaly v bahně, rozdupaném tisíce nohami. Když Aničku dohonil, sípál jak lokomotiva. „A helemese, Gustík,“ řekla překvapeně Anička. „Já jsem tě na mši vůbec neviděla.“

„Já jsem tě, Aničko, taky neviděl! Co to máš s sebou za staříka?“

„To je můj dědeček. Je trochu hluchý a má křivé oči. „Dědečku! To je můj kavalír,“ zařvala Anička.

„Jo jo, dítě! Hned půjdeme dál. Jen mi řekni, kdo to je? To je nějaký můj známý?“

„To je můj miláček!“

„No jo! To jsou holt už úplně jiné lodě.“

„Dědeček bude mlčet jako ryba. Táta neví, že se scházíme.“

„Zvu vás na kávu a buchtu,“ řekl starý Trepá.

Všichni tři se pomalu vlekli na samotu u Gdyně do dědečkovy domku. Došli tam, když už se stmívalo. Dědeček mladé doprovodil do panské jizby. Zapálil pěknou naftovou lampu. August uviděl poprvé tak parádní petrolejku. Uprostřed kašubského domku to vypadalo úplně jiného, než v Augustově rodném kraji. Podlaha z bílých prken, v koutě komoda a nad ní velké zrcadlo v tlustém, vyřezávaném rámu. Pod každým oknem stála pletená židle a ve prostředku jizby velký kulatý stůl a čtyři židle. Tak bohatou chalupu Gusta ještě neviděl.

Anička postavila na stůl džbánec čerstvě spařené kávy a kynutou buchtu. Dědeček si s mladými povídal až do pozdního večera.

Gusta si vynesl z té chalupy dvojitý zisk: plný žaludek a střechu nad hlavou. Díky tomu, že byl stařík chytivý po penězích, souhlasil, aby se Gusta, Jan a Franc přistěhovali k němu.

Druhého dne se rozloučili s člunem, který byl celé jaro jejich domovem. V té době kopací stroje se přibližovali pořád víc k louce. Ležely tam hory kamení. Čekaly na barely s cementem. Stavba prvního přístavu Polské republiky jela na plný plyn.

„Škoda, že Tonda Ōbram se toho nedožil. Svít, Pane, nad jeho duší. Ten chlap by měl velkou radost, ale Pán Bůh ho k sobě povolal tak mladého. Znali jste ho?“

„Ano!“ řekl Franc. „Můj strýc byl mezi 27 Kašuby na cestě. Byl v různých kostelech. Ōbram byl průvodcem té akce. Ve Varšavě ho přijal v Belvederu polský prezident Stanisław Wojciechowski. Říkám vám, že Tonda byl čestný vlastenec a Kašuba. Už se těšíme, že zítra dostaneme výplatu.“

August poslal mamě trochu peněz, zaplatil Trepovi za pokoj a příliš mu toho v kapse nezůstalo. Oba s Aničkou měli nápad jet na Vánoce ke Gustovým rodičům. Museli začít šetřit. Jan s Francem našli práci na železnici.

August taky nelezl s měřiči. Již týden pracoval na Námořním úřadě. Zapisoval různé poznámky o stavbě přístavu. Starosta Gdyně, pan Augustin Krase to všechno ověřoval.

Gusta pracoval na směny. Když se mu to hodilo, přivydělával si na stavbě skladů.

V roce 1925 první nákladní loď vpluly do nového přístavu. V té době se blížily Vánoce. Anička, aby mohla jet s Gustou, musela nalhat tátovi, že jede na Vánoce k babičce. Věděla, že těžce nemocný tatínek do Wörzna nepojede. Máma věděla, že Anička jede s Gustou do Toruně.

August, když se dověděl od Aničky, že jedou spolu na Vánoce, štěstím s plných plic zakřičel:

„Miluji tě, miláčku můj! Miluji celý svět!“ Chytil Aničku za pas a točil se s ní jako mlyn. Skoro spadli do vody.

Do rodného kraje přijeli na Štědrý den. Na dvorku bylo úplně ticho. Starý Rex vylezl z boudy a zakroutil ocasem. Oba měli špatné tušení, které se potvrdilo, když vstoupili do chalupy.

„Máma umřela na začátku prosince“, řekl s pláčem táta. „Nedali jsme o tom vědět, protože nemáme adresu.“

Z Gdyně přivezené pěkné jantarové korále zakopal August na máminým hrobě. O rok později byl Aniččin táta úplně na umření. Jednoho dne si Aničku zavolaal a řekl:

„Vím, že máš kavalíra a vím, že se máte tajně rádi. Než umřu, chci vám dát své požehnání.“

Za čtyři týdny měli Anička s Gustou svatbu. Skwiercz poskytl sál pro tanec a muzikanti hráli na trubky, až se ženy ohýbaly.

„Svatba je jednou a bída je až do smrti!“ řekl starý Trepá a zatancoval si se svou oblíbenou vnučkou Aničkou.

Za peníze, sebrané ze svatby si začali stavět svůj vlastní domov. Do té doby bydleli s dědečkem. August byl povýšen na vedoucího prvního rajónu, Anička byla kuchařkou v přístavní kuchyni. Žili si na svou dobu dost dobře. V roce 1930 se narodil můj starší bratranec Bogusław. Jeho rodiče, teta Anička a strýc August bydleli v novém domečku, nedaleko od gdynského *okna do světa*. Malý Bogusław rostl zároveň s moderní Gdyní.

Jak vybuchla Druhá světová válka, měli už tři děti. August, Jan a Franc šli mezi partyzány. Jako lvi bránili svou milovanou Gdyni. Teta Anička byla s dětmi skoro celou vojnu u nás doma. V bitvě u Wejrowa byl strýc raněn do břicha. Jednou v noci ho přivezl statkář z Bojana. Raněného přenesli do chlěva na seno. Každý podvečer přicházel ke strýčkovi felčar z Kłosowa. Hodně vody v řece ubylo, než se strýc uzdravil.

Mezi partyzány byl do roku 1944. Dostal se ale do německého zajetí. Sběrným transportem jel do zajateckého tábora Osvětimi. Strýc byl dobrý herec. Nebylo pro něj těžké dělat mrtvého. Němci ho vyvalili z dobytčáku na mez. Pán Bůh se o něj zase postaral. Zavšivený a hladem zesláblý strýček se vrátil domů. Duši vypustil na břehu moře v roce 1957.

Z kašubštiny přeložil Vladislav Knoll.

Pozvánka

Upozorňujeme, že se 5. května koná Serbske naléco. Všichni jsou srdečně zváni.

Členské večery – na červen se již s žádným nepočítá a další začnou až v září či říjnu. Proto prosím, pozorně sledujte tuto rubriku, kde Vám přineseme bližší údaje. Členské večery po prázdninách by se vzhledem k doporučení nedávné valné hromady už měly konat na konci měsíce a nikoli na začátku jako dosud.

Zájezd – Exkurze Muzea Vysoké Mýto a SPL Kácení máje ve Wotrowě 19. května, odjezd v 8 hod. Praha-Černý Most, 9.30 hod. Liberec. Návrat asi ve 21 hod. Liberec, 22 hod. Praha-Černý Most.

Cena 800 Kč. Informace Radek Čermák tel. 721 706 715

Děkujeme Magistrátu hlavního města Prahy za poskytnutí grantu ve výši 80 000,- Kč na nový nábytek pro Hórnikovu knihovnu.

Česko-lužický věstník. Časopis o Lužici, sorabistice, literatuře a menšinové politice. Česko-serbski wěstnik. Časopis wo Serbach, serbowědže, pismowstwjje a mjeńšinowej politice. Vychází ročně v osmi číslech a dvou dvojčíslech v nákladu 300 výtisků. • Cena jednotlivého čísla 20,- Kč. • Vydává Společnost přátel Lužice/ Towaršnosć přećelow Serbow/ Towarišnosć pšijašelow Serbow, **styčná adresa:** náměstí Jana Palacha 2, Praha 1-Josefov, CZ-116 38, www.luzice.cz. • **Bankovní spojení:** ČSOB (Poštovní spořitelna) 181 757 044/ 0300. • **Vedoucí redaktor:** Ondřej Doležal, Brožikova 359, Kladno-Kročehlavý, CZ-272 01, tel. +420 720 330 290, el. adresa: ondrakladno@centrum.cz. • **Redaktoři:** Radek Čermák, PhDr. Zuzana Bláhová, Ph.D., Mgr. Kinga Kijová, Mgr. Vladislav Knoll, Mgr. Josef Šaur, Dr. Giuseppe Maiello, Ph.D. • **E-mail redakce:** cesko-luzickyvestnik@centrum.cz. • **Síťový redaktor:** ing. Miloš Malec, milos.malec@seznam.cz. • **Předplatné na rok 2007:** ČR 200,- Kč, členské příspěvky 300,- Kč, zahraniční 20 €, při platbě v hotovosti 15 €, sociálně slabí mohou požádat o snížení. • **Objednávky:** Klára Poláčková, Pionýrů 310/5, 289 23 Milovice, tel. a SMS +420 607 588 684, el. adresa: polackova.klara@seznam.cz. Abonenca ze ZRN tež prez referenta Domowiny za kulturne naležnosće a wukraj, Budyšin. • **Předplatné je vázáno na kalendářní rok a je splatné nejpozději do konce března. Pro ukončení předplatného je nutné se odhlásit. Stížnosti na nezaslání vyřizuje Klára Poláčková. • Redakce se neztotožňuje vždy s názory autorů. Za věcnou a slohovou stránku příspěvku odpovídají příslušní autoři. • Používat zdroje ČLV je možné s podmínkou uvedení zdroje a internetové adresy www.luzice.cz, pokud je dílo již zatíženo autorskými právy, platí zásady prvotního zdroje. • Bytí časopisu je založeno na práci dobrovolníků. • MK ČR E 6880 • ISSN 1212-0790**